

Ramon Gómez Molina

Aniversari passat per aigua

Tinet
www.tinet.cat

*L'èxit d'una guerra es mesura
per la quantitat de danys que provoca.*

Victor Hugo

Premi de recerca Climent Rollan

Títol 1

ANIVERSARI PASSAT PER AIGUA

En conèixer la convocatòria del premi de recerca Climent Rollan, en seguida vaig pensar en com col·laborar-hi. A vegades, però, quan la ploma abans i ara l'ordinador es declaren en vaga indefinida, llavors no hi ha cristo que pugui desentelar les teranyines que ens encerclen el cervell. I no hi ha res a fer, perquè el cervell s'entossudeix a romandre més buit que una campana sense batall. I és difícilíssim que vulgui reaccionar.

No obstant això, en aquest cas, una esclatxa de llum vaig entrellucar quan vaig apel·lar als records. En evocar-los, em van estremir, em van commoure d'allò més els de determinada època.

Quan els anys t'encimbella els cabells de neu perpètua, els records de la infantesa semblen que han passat per un sedàs que neteja la brossa del gra; és a dir, aparta de la memòria aquelles remembrances desagradables per deixar surar únicament les imatges més boniques, com si aquells fets pretèrits fossin sembrats de flors i violes. Encara que mentiria si no reconegués que alguna floreta malmesa sí que hi va haver.

Algun temps visquérem a casa l'àvia, al carrer Bisbe Laguarda. Foren anys feliços, perquè el pare es guanyava prou bé la vida en una fusteria del carrer la Cera i no sabíem encara el que era passar fam. Feia poc que el poble havia decidit foragitar la monarquia i proclamar la república. El que us escriu aquestes línies no estava per brocs i observava tot el que l'envoltava amb extrema curiositat: les vies estretes per on un dia transcorregueren petits tramvies, una camisa gegantina que penjava al bell mig d'un carrer que ara no recordo el seu nom i una cadira semblant de gran. Una mica més enllà, el cine Walkyria, on solia portar-me el pare per veure pel·lícules de Tarzan. També em portava a un cine l'entrada del qual s'obria al carrer la Cera i Botella. M'agradaven les pel·lis que s'hi projectaven d'un còmic que lluïa barret fort i bastó flexible i que s'assemblava molt a J. M. Aznar. No gaire lluny d'ací hi havia els grans magatzems El Barato; per davant, creuaven els tramvies de via ampla. Era un mitjà de transport que em feia patxoca. Sobretot el – potser era el 29?– que donava voltes i més voltes a Barcelona. Crec que feia la circumval·lació per on antigament hi havia la muralla que protegia la ciutat. Un establiment que hi anava a gust era a una lleteria situada a un carreró que dóna a l'esquerre del final del carrer Hospital. Els cafès amb llet, les nates, les xocolatades, els croissants, etc., feien la meva delícia.

Gairebé a l'entrada de la Riera Alta, una botiga de joguines exhibia una mena de retaule on cada dia actuaven uns entremaliats putxinel·lis que em deixaven més que bocabadat. Era impressionant veure les carrosses de luxe tirades per llurs cavalleries quan tornaven a les quadres, també a la Riera Alta. A prop

teníem –ho asseguraven els pares– el carrer és curt de la ciutat, el del Dubte. Hi havia una font. Ara és una placeta.

Fins aquí les flors i les violes...

Un bon dia –això de bon dia hauria de ser a l'inrevés– sento parlar de mobilització, de racionament i dels terribles bombardejos a que era sotmès Madrid. De cop i volta se'ns acabà aquella vida regalada que portàvem. Vida regalada significava per a nosaltres menjar tres vegades al dia i anar a dormir sense ensurts. Fogueres monumentals davant les esglésies del Carme i Sant Agustí, i dels Escolapis.

Es parla cada cop més dels atroços bombardejos que es produeixen a diferents poblacions del país. Comencen a venir allaus de refugiats. En previsió, aquí s'inicia la construcció de refugis antiaeris. Se'n faran uns dos mil en tota la ciutat. A la plaça del Pes de la Palla s'emprèn l'obra d'un megarefugi que no s'arribarà a acabar mai. Sovintegen les apagades de llum i falta el gas. A la major part dels vidres de les finestres apareixen com unes <<ikurriñes>> de paper engomat: per si de cas!

Abans d'anar-se'n al front, el pare em va portar a veure els efectes dels bombardejos al barri: al carrer Tamarit, Rondas –davant del cinema–, l'església Sant Agustí i, sobretot, el que va sacsejar l'opinió mundial, el de l'església Sant Felip Neri, que matà un nombrós grup de nens que s'hi van refugiar. Recordo la lliçó: si em sorprenia un bombardeig al carrer, el primer que havia de fer era aixoplugar-me dins d'algun edifici o llançar-me de bocaterrosa.

En marxar el pare a la guerra, a mi en van donar un val pel qual podia anar a uns menjadors socials instal·lats on abans hi va haver el cine Cèntric, al carrer Peu de la Creu. Menú diari: un plat de lleties, un panet morè i una poma.

Més endavant, i coneixent pels llibres com va anar aquella història, per les vegades que havíem anat al cinema que hi havia davant el Poliorama i els aldarulls que es produïen a les Rambles i sobretot a la plaça Catalunya, no seria gens estrany haver coincidit per aquells indrets amb George Orwell, llavors no tan conegut com esdevindria més tard.

Encara m'emociona el record de quan la tieta, que era algú a la Creu Roja, em va convidar a assistir a una representació d'òpera al Liceu. La veritat sigui dita: no vaig entendre res, però m'agradà molt les llums, els decorats i la gent que s'hi va aplegar, malgrat el perill dels bombardejos.

17 de març de 1938: jo complia exactament set anys. Feia un fred que pelava. Tenia els dits farcits de penellons i una gana que em feia badallar més del compte. Encara que faltaven dues hores perquè obrissin els menjadors, vaig decidir fer un passeig. Podia anar sol. Recorregut: Sant Antoni, Pedró, Carme i carrer dels Àngels. M'atanso cap a una font, de la qual surt una aigua geladíssima. Me la miro i, finalment, desisteixo de beure-la.

En aquell moment sento com un xiulet bronzidor em passa molt a prop, quan simultàniament la mà d'un home corpulent em llança d'una batzegada per terra. I gairebé també simultàniament, abans que em quedi sord, escolto

l'espetegar de la metralla contra la paret del col·legi. Fent un esforç sobrehumà, puc sortir dessota de l'home corpulent. Està cobert de sang, que li regalima coll avall, i sembla que no respira.

M'esgarrifa l'escena. La gent crida alguna cosa que jo no sento. Alguns corren esverats sense rumb fix, quan encara els trossos de metralla continuen causant estralls. L'aixeta de la font, destrossada, deixa anar l'aigua sense control i inunda el carrer, mesclant-se amb la sang recent vessada. El meu sentit de conservació m'empeny a fugir immediatament d'aquell perillós paratge. Salto per damunt de cossos malferits i d'altres que demanen ajut, per damunt de llambordes, vidres trencats, branques d'arbre esberlades, per damunt del paviment aixecat i pedrots que volen... Més enllà, un fanal tocat de mort es doblega i es desploma damunt la gent. Corro el que em permeten les cames, a empentes i rodolons. Una vegada fora d'aquell infern, no m'aturo perquè em domina el pànic i no sento res. Ni les sirenes de l'alarma aèria ni les de les ambulàncies. I segueixo corrents. L'aparell auditiu em negà el seu servei fins passades sis hores. El meu galop pels carrers de Barcelona no s'aturarà fins arribar a Sants. Al capvespre vaig tenir la immensa sort de trobar-me amb un soldat veí que vivia al carrer la Cera. Primerament en portà al dispensari d'Hostafrancs, on uns sanitaris fan el que poden i saben. Ja era de nit quan arribàrem a casa. Tota la família em buscava per on s'havia produït el bombardeig i temien el pitjor. Per protegir-me d'aquella barbàrie, pensaren enviar-me fora: a l'estranger o a colònies. No fou possible. S'havia de resistir fos com fos.

En acabar la guerra, els pares decidiren canviar d'aires i ens anàrem a viure a l'Hospitalet.

Sobre aquests esgarrifosos esdeveniments, el llibre Perill de bombardeig, de S. i E. Albertí (2004), en diu: <<A dos quarts d'onze del matí arriba el cinquè atac de la sèrie i sembla que el martiri continua. Cinc S.79 llancen una autèntica rastellera de bombes que sembren la destrucció novament. Una de les bombes cau a la cruïlla del carrer Carme amb Egipcíaques i toca l'escola Milà i Fontanals, plena d'infants en aquella hora. En el forn de la cantonada la metralla mata totes les persones que hi ha dins. El nombre de víctimes enregistrades fins aquest moment és de 252 morts i 525 ferits.>> Encara no sé a qui donà les gràcies per haver sobreviscut a aquella ensulsiada.

* * *

El 5 de març d'enguany (2014), la ministra italiana de Defensa honorà amb la Primera Medalla al valor militar, en complir els cent anys d'edat, l'ex aviador Luigi Gneccchi por la seva participació en el bombardeig que portà a terme l'aviació de Mussolini sobre Barcelona a mitjans de març de 1938. Aquesta col·laboració a favor de Franco li significà una alta condecoració y una pensió vitalícia. Actualment viu a Lecco (Llombardia).

Cal felicitar a un assassí convençut del que feia?

Segona edició en ePUB i PDF: abril de 2014.

Publicat a www.tinet.cat.

Diputació Tarragona

Distribució sota llicència "[Reconeixement –
No Comercial – Sense Obra Derivada
\(by-nc-nd\) 3.0 Espanya](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/)" de Creative Commons.

